

Advies Monitoringscomité over wijzigingsvoorstel NSP 2024

Advies opgesteld 7/6/2024

Advies:

Het Monitoringcomité is gevraagd om aan de Stuurgroep NSP advies uit te brengen over de wijziging van het GLB-NSP 2024. De wijzigingen hebben betrekking op: GLMC2, GLMC4, GLMC6, GLMC8, GLMC9, de sociale conditionaliteit, de Basisinkomenssteun, de Ecoregeling, het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer, Zeldzame Landbouwhuisdierrassen, Vestigingssteun voor jonge landbouwers, Samenwerking voor innovaties EIP, Samenwerking integrale gebiedsontwikkeling, Samenwerking veenweide- en naturagebieden 2000 en LEADER.

De wijzigingsvoorstellen zijn toegelicht tijdens technische sessies op 17 mei en 3 juni.

Tijdens de vergadering van 7 juni 2024 is het advies aan de Stuurgroep geformuleerd.

Volgens het Reglement van Orde worden de adviezen bepaald bij consensus. Indien tijdens een vergadering, inclusief een schriftelijke vergaderprocedure, inzake een onderwerp geen consensus wordt bereikt, kunnen de leden die afwijken van de consensus dit in het advies aangeven.

Er is consensus bereikt over het advies over de wijzigingen betreffende:

- GLMC 4, GLMC 6, GLMC 8, GLMC 9;
- Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (I.70.1);
- Zeldzame Landbouwhuisdierrassen (I.70.2);
- Vestigingssteun voor jonge landbouwers (I.75)
- Samenwerking voor innovaties EIP (I.77.1)
- Samenwerking integrale gebiedsontwikkeling (I.77.4)
- Samenwerking veenweide- en natura 2000 (I.77.5)
- LEADER (I.77.3)

Ten aanzien van GLMC8 geeft LandschappenNL het jammer te vinden dat er naar aanleiding van het schrappen van de 4% braak uit de GLMC8 niet nog meer voor de landschapselementen gedaan had kunnen worden. Had er via een aanpassing van de punten en waarden uit de ecoregeling voor deze activiteit niet toch nog wat meer inzetten op die landschapselementen? LandschappenNL verzoekt om hier bij een volgende wijziging van het NSP aandacht aan te besteden.

Er is geen consensus bereikt over het advies over de wijzigingen betreffende:

- GLMC2
- Sociale conditionaliteit
- Regionalisering van de Basisinkomenssteun (I.21)
- Ecoregeling (I.31)

Afwijkende adviezen GLMC2:

- LTO Nederland en LTO Vrouw & Bedrijf geven aan deze wijziging niet te kunnen ondersteunen:

Het verbod op het telen van gewassen anders dan gras en meerjarige teelten zou grote financiële consequenties hebben voor individuele bedrijven met akker- en tuinbouwgewassen; LTO heeft hier grote problemen mee. Het gaat kennelijk in totaal om 8218 ha, maar we weten nog niet hoeveel individuele bedrijven hierdoor zouden worden getroffen, de overheid geeft aan dat 'geen inzicht beschikbaar is'. Maar het verschuiven van premies maakt het inkomensverlies op bedrijven met akker- en tuinbouwgewassen niet goed. Als je verplicht wordt om gras te telen in plaats van aardappelen of bieten, dan kies je niet langer voor deelname aan het GLB. Een voorbeeld: een akkerbouwbedrijf van 100 ha ontvangt in 2023 nog 30-40.000 euro aan BISS/CRISS en eco-betaling (afhankelijk van hoe je scoort in de eco-regeling, dus brons, zilver of goud). De gemiddelde opbrengst van een ha suikerbieten was in 2023 gemiddeld € 5.391. Als deze akkerbouwer iets meer dan 7 hectare suikerbieten teelt, is hij of zij bij de voorgestelde

aanscherping de GLB-betaling al kwijt. Dit is ook het geval bij slechts 3 ha teelt van pootaardappelen. De financiële gevolgen voor individuele ondernemers zouden dus immens zijn; zij gaan dan afhaken in het GLB. Deze tussentijdse wijziging zou ook een negatieve impact hebben op het vertrouwen van landbouwers in de overheid. Het doelbereik van het GLB zou hierdoor verder afnemen. Voorstel: beperk het bouwplanvoorschrift tot het in standhouden van blijvend grasland. Verder pleit LTO ervoor om eventuele verschuivingen met betalingen te financieren vanuit pijler 2, want er wordt in het NSP reeds extra geld overgeheveld van pijler 1 naar 2, onder meer voor veengebiedenbeleid. Door nu weer binnen pijler 1 te schuiven met gelden, betalen boeren tweemaal.

- BoerenNatuur adviseert om een uitzondering binnen GLMC2 te maken voor het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Afweging tussen doelen in het NSP. Klimaat boven biodiversiteit?

De GLMC2, veenweiden en wetlands beschermen, zet in op een beter klimaat door te zorgen dat veen niet in contact komt met de buitenlucht waardoor kooldioxide en nutriënten in de bodem blijven. Het veenweidegebied is tegelijkertijd ook essentieel voor het behoud van onze boerenlandvogels, waar we nadrukkelijk een verantwoordelijkheid voor hebben als Nederland. En daar wijst de EU ons ook zeer nadrukkelijk op omdat onze inzet op herstel en behoud van de weide- en akkervogels nog niet voldoende is. Vandaar dat in het hoofdlijnenakkoord nu ook volop ingezet wordt op meer agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Inherent aan het NSP is dat alle maatregelen die genomen met elkaar samenhangen. De groenblauwe architectuur. Als je aan een knop draait (GLMC2) werkt het door op andere onderdelen van het NSP. Voorkomen moet worden dat aanpassingen op het ene dossier de realisatie van de opgave op een ander terrein weer tenietdoet, in dit geval behoud en herstel van biodiversiteit.

Effect op doelbereik ANLb/NSP niet duidelijk

Wat de exacte impact van de aanscherping van GLMC2 op het ANLb zal zijn is nog onvoldoende duidelijk. Door de voorgestelde wijziging zal, volgens inschatting van RVO, ongeveer 1500 ha ANLb worden geraakt. Op zich is dit een beperkt deel van het totale oppervlakte ANLb beheer in Nederland. Maar omdat de hectares vooral bij een beperkt aantal collectieven liggen gaat het voor die collectieven wel om een flink aandeel van het uitgevoerde beheer en overeenkomsten met deelnemers en provincie. Als beheerpakketten als gevolg van de aanscherping GLMC2 niet meer uitgevoerd kunnen worden kan dit een negatieve impact hebben op de biodiversiteit en het doelbereik van het ANLb. De beheerpakketten in deze gebieden hebben namelijk hun specifieke waarde voor de doelsoorten uit de VHR.

Doorwerking op organisatie en vastgelegde afspraken ANLb

Naast de ecologische impact zijn er door collectieven in het ANLb contracten met deelnemers afgesloten met een looptijd tot en met 2028. Doordat het beleid vanuit de overheid nu tussentijds wordt aangepast zouden deze contracten aangepast of zelfs ontbonden moeten worden. Naast dat dit niet zomaar kan, heeft het een negatieve impact op het vertrouwen en de bereidheid van boeren om deel te nemen aan agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Collectieven krijgen hiermee ook weer een extra werklast op zich zonder dat hier budget voor is. Ook is de vraag of dit in een aantal provincies gevolgen zal hebben voor de beschikkingen die aan collectieven voor het ANLb beheer zijn afgegeven. Tenslotte is er nog het risico dat vanwege de aanscherping maasteelten naar andere gebieden verplaatst worden wat weer met het ANLb beheer daar kan conflicteren.

De spelregels halverwege het spel veranderen zonder de consequenties uit te werken is niet werkbaar. Het advies van BoerenNatuur voor de aanscherping van GLMC2 is dat we een uitzondering nodig achten voor ANLb-percelen. Bovendien moeten bij

stelselwijzigingen de consequentie voor de rest van het stelsel beter worden meegenomen vanwege de samenhang en met alle partners.

- Provincies roepen op om binnen GLMC2 een uitzondering te maken voor het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

In de voorbereiding van deze wijziging waren de consequenties niet tijdig genoeg in beeld. Het zou daarom beter zijn om deze regel gefaseerd in te voeren, om juist het effect van het Anlb niet teniet te doen.

- De Dierenbescherming onderschrijft het grote belang het vrij komen van broeikasgassen uit de veenkustgebieden tegen te gaan. Voor de agrariërs die daardoor hun grondgebruik moeten veranderen is het redelijk hen een (tijdelijke) tegemoetkoming in de kosten van die verandering te geven.
- LandschappenNL heeft bij dit punt aangevoerd dat het niet lastig hoeft te zijn voor provincies en collectieven om de contracten aan te passen omdat er zonder al teveel extra werk nieuwe beschikkingen afgegeven kunnen worden en sommige provincies ook al aangegeven hebben dat best te kunnen doen. Collectieven moeten inderdaad nieuwe contracten afsluiten met boeren, maar dat geldt 'maar' voor 1500 hectare en op die gronden kunnen heel goed andere contracten met andere beheerpakketten afgesloten worden. De wijziging van GLMC-2 zou de collectieven ook de mogelijkheid kunnen geven om nog eens kritisch naar hun beheerplan te kijken en te bezien op welke wijze ze creatief en ondernemend de biodiversiteit verder kunnen stimuleren.

Afwijkende adviezen sociale conditionaliteit:

- LTO Nederland en LTO Vrouw & Bedrijf geven aan deze wijziging niet te kunnen ondersteunen:

LTO heeft bezwaar tegen de mogelijkheid dat de Arbeidsinspectie boetes oplegt bij overtredingen, en vervolgens ook (via NVWA en RVO) zorgt voor een korting op de GLB-betalingen. Dat zou een dubbele boete betekenen. LTO is tegen dubbele boetes.

- Biohuis is zeer kritisch over de consequenties van dit voorstel, maar brengt gelet op het belang van het te bereiken doel geen negatief advies uit.

Het gaat tegen het rechtsgevoel aan dat overtredingen van de arbo-wetgeving dubbel beboet gaat worden. Dat gaat in tegen het aloude principe van het strafrecht dat iemand voor hetzelfde feit niet tweemaal bestraft mag worden..

Afwijkende adviezen geregionaliseerde Basisinkomenssteun:

- LTO Nederland en LTO Vrouw & Bedrijf geven aan deze wijziging niet te kunnen ondersteunen:

LTO pleit ervoor om eventuele verschuivingen met betalingen te financieren vanuit pijler 2, want er wordt in het NSP reeds extra geld overgeheveld van pijler 1 naar 2, onder meer voor veengebiedenbeleid. Door nu weer binnen pijler 1 te schuiven met gelden, betalen boeren tweemaal.

- Biohuis is zeer kritisch over de consequenties van dit voorstel, maar brengt gelet op het belang van het te bereiken doel geen negatief advies uit.

Biohuis geeft aan te adviseren de geregionaliseerde Basisinkomenssteun niet uit de eerste pijler te financieren.

Biohuis geeft aan niet tegen de hogere inkomenssteun voor de kustveengebieden te zijn, maar geeft aan dat de financiering daarvoor beter kan komen uit het Klimaatfonds of uit de extra gelden die al zijn overgeheveld naar pijler 2 voor inspanningen in de veenweidegebieden.

- De Dierenbescherming sluit zich aan bij de opmerkingen van Biohuis dat de financiering daarvoor beter uit het Klimaatfonds of uit de tweede pijler kan komen en niet uit het budget van de eerste pijler.

Afwijkend advies eco-regeling:

- LTO Nederland en LTO Vrouw & Bedrijf geven aan deze wijziging niet te kunnen ondersteunen:

Dit is reeds uitgebreid besproken: LTO ziet meer landbouwers afhaken door de voorgestelde verhoging van de drempelwaardes dus het doelbereik neemt af. Het zou beter zijn om te proberen de laatste ruim 20% landbouwers die nu niet meedoen aan de eco-regeling te stimuleren om wel mee te gaan doen. Dat levert waarschijnlijk meer op voor milieu, biodiversiteit en klimaat, en dus een beter doelbereik. Bovendien zou de eco-regeling door de voorgestelde wijziging nog ingewikkelder worden: nu al laat 50% van de landbouwers de aanvraag doen door een adviseur. Voorstel: los het mogelijke budgetprobleem via een andere route op, zoals in 2023. De minimum basispremie daalt reeds in 2024. Doe eerst een goede probleemanalyse: welke eco-activiteiten worden nu goed of minder goed gekozen? De cijfers van 2024 zijn nog niet gedeeld, dus die informatie hebben we niet.